

הלל (8)

החלל וכל הכוכבי לכת או כל מקום שיד אדם יכולה להגיע אליו או לראות אותו, אין כל בכלל "שמים". כי כל מעשי שמים, היינו יצירת המלאכים ושאר שרפי מעלה, לא הוזכרו כלל בסיפור הבריאה, כי זה דבר שאין שכל האדם תופסו ואין דעת ילוד אשה משיגתו, והתורה, שנכתבה בשביל האדם, לא תכתוב דברים שאין בכוחינו להבינם. ורק בפסוק הראשון הזכיר הקב"ה, כמעט בדרך אגב שהוא ברא "השמים", היינו יש מאין רוחני. ואין אנו יודעים איפה הוא העולם שנקרא "שמים", ואין לנו שום מושג בו. והטעם שבכלל הזיר הקב"ה את בריאת השמים, הוא משום שלא נטעה ח"ו לחשוב שצבא השמים לקח חלק ביצירת המציאות הארץ, ודוק. וזהו שאמרו (אבות רפ"ה): שבעשרה מאמרות נברא העולם, והקשו (ר"ה לב.) שהרי רק תשע פעמים נאמר "ויאמר" במעשה בראשית, והשיבו "בראשית" נמי מאמר הוא. שהוא הודעת הבריאה המוקדמת של העולמות הרוחניים הכלולים בתיבת "שמים", והבריאה הגשמית הכלולה בתיבת "ארץ" שאת צאצא? ייה מפרש ואזיל.

הגדה של פסח "ארוזי הלבנון"

הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לָהּ וְהָאָרֶץ נָתַן לְבָנֵי אָדָם (קטו.טז)
 לכאורה מילת "שמים" אחת מיותרת? ובאר ה"עיון תפילה", ש"השמים" הוא מלשון השתוממות. אדם שרואה את כל מערכת הכטוכבים ואת כל המרחבים, והכל באותו מסלול עם סדר מופתי, משתומם ואז גם יודע שאת הכל ברא ה'. מסופר על אחד מגדולי המדענים שבדורות הקודמים, שהיה מאמין בה' ובבריאת העולם, וכדי להוכיח זאת לחבריו בנה דגם של מערכת השמש והכוכבים באופן שבו מסתובבים בשמים. כשבא לבקרו אחד מחבריו, הוא התפעל מהדגם, ושאל מי בנה זאת? ענה לו, איני יודע, היום בבוקר, כשנכנסתי לחדר, זה היה פה וכנראה שנעשה מעצמו. לנוכח מבטי התמיהה שדנבטו מפניו של החבר אמר המדען המאמין: אם דגם זעיר כזה לא נעשה לבד, איך יעלה על הדעת לומר שכל מערכת הכוכבים נעשו מעצמם? "והארץ נתן לבני אדם" ניתן להתבונן ולראות בכל יצור חי כאן בארץ עד כמה הוא מתוחכם, וממנו לראות את הבורא יתברך. *הגדה של פסח "ומתוק האור"*

לא המתיים יהללו? -ה ולא פל ירדי דומה (קטו.יז)
 אמרו חז"ל (מדרש תנחומא, וזאת הברכה סי"ז): כי אלו הם הרשעים בחייהם הדומים למתים. מדוע? מראים הרשעים מתים? אומרים רבותינו: רואים חמה זורחת

הברכה, דוקא כשהקטנים עם הגדולים!
יְבָרֶךְ יְרָאֵי ה' הַקְּטָנִים עִם הַגְּדֹלִים (תהלים קטו.יא)
 מלשון "עם הגדולים", מדייק הגאון רב חיים קנייבסקי זצ"ל, דוקא כאשר הקטנים הולכים עם הגדולים, מתייעצים עמם ועושים על פיהם, אבל אם הקטנים עושים על דעת עצמם, לא שואלים את הגדולים ורוצים להיות "יראי ה'" בכוחות עצמם, על כך לא נאמרה ברכה. *ספר "כמוצא שלל רב תהלים"*

יְבָרֶךְ יְרָאֵי ה' הַקְּטָנִים עִם הַגְּדֹלִים (קטו.יא)
 יש לעיין האם המכוון לקטנים בגיל, או לקטנים בדרגה הרוחנית. ומה שהקדימו את הקטנים, אם המכוון בגיל, יש לומר כי הם יותר חלשים ושכיח בהם חולי וצריכים יותר ברכה. ואם 'הקטנים' הכונה ברוחניות, הם צריכים יותר חיזוק.

הגדה של פסח "אהלי תורה" רב שטיינמן זצ"ל

יְבָרֶךְ יְרָאֵי ה' הַקְּטָנִים עִם הַגְּדֹלִים (קטו.יא)
 יש חילוק בין יראת השם של קטנים לבין זו של גדולים. בגמרא (ברכות מח.) מסופר 'רבה שאל את אביי ורבא בקטונתם: רחמנא היכא יתיב? ותשובתם היתה: רבא אחוי טלל [גג, רש"י], אביי נפיק לברא טחוי כלפי שמיא, ואמר להם רבה תרוויהו רבנן הויתו, ומסיק: והיינו דאמרי אינשי בוצין בוצין מקטפיה ידיע. ונראה שמה שהראו לשמים היה זה בקטונתם דוקא, אבל בגדלותם היו מראים בארץ כאן! וכדכתיב: "מלוא כל הראץ כבודו". יסוד הענין נראה כך, בקדמונים מבואר על פסוק ראשון של ק"ש, ש"אלוקינו" הוא קטנות ו"אחד" הוא גדלות ע"כ. "אלוקינו" היא השגה שהשי"ת הוא עליון על כל הבריאה, וזוהי קטנות, השגה פשוטה ביותר. אבל "אחד" זוהי השגת ייחודו יתברך דלית אתר פנוי מיניה, וזוהי כבר השגה פנימית יותר ונקראת גדלות. לכן, בקטנותם הראו אביי ורבא לשמים, שזו באמת השגה של קטנות, שהשי"ת בשמים, אבל בגדלותם היו אומרים שהשי"ת נמצא בכל מקום, שזו השגה של גדלות. *הגדה של פסח "תפארת שמשון"*

הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לָהּ (קטו.טז)
 מרן הגר"י קמינצקי זצ"ל ביאר, כי באמת יש לנו להבין כי הפסוק ד"בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ" (בראשית א.א) משמש בתור הקדמה לבריאת העולם. וסיפור הבריאה עצמה מתחיל רק בפסוק ב' "הארץ היתה תהו ובהו". ופירוש תיבת "השמים" שבפסוק א', אין הכוונה להשמים שאנו רואים בעינינו, או אפילו על ידי משקפת טלסקופית וכדומה, ואפילו כל

הלכה: מנהג אכילת פירות בט"ו בשבט

נוהגים להרבות באכילת מיני פירות. ובפרט פירות שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, משום שט"ו בשבט הוא ראש השנה לאילנות. ובטעם לזה, כדי שיזכרו על ידי זה ראש השנה לאילנות, ויתפללו עליהם שיתברכו בזמן חניטתם. נוהגים להרבות גם פירות האדמה. ראש השנה לאילנות הוא לעינן מעשרות. יש הקוראים בספר "פרי עץ הדר" והוא פסוקים ומאמרי חז"ל על כל פרי לפני אכילתו.

ספר "הליכות מועד" רב אופיר מלכא שליט"א

פתגם: תקמת ערום, קבין דרפו; ואנלת פסילים מרקה
ספר "משלי"

חקירה: עוסק במצוה פטור מן המצוה

פטור לגמרי, או שנחשב כאונס (קובץ שיעורים ב"ב מח, קהילות יעקב ברכות כה, עיון בלומדות טז, ברכת אברהם סוכה כה, עוסק במצוה ו', מנחת אשר דברים יא-א)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: הרוב המכריע: הרב דמתא ואחד מעשירי העיר נפגשו במקום אחד. שאל העשיר בשלומו של הרב ומתוך נימוס שאלהו גם למצב הפרנסה 'אה' השיב הרב, אלמלא היו בעירנו ארבעה או חמשה בעלי בתים כמוך, היתה פרנסתי מצויה לי ברווח ולא בדוחק. בא הלה במבוכה ובעינים מושפלות שאל: מאי משמע? הרי אין לו לרב שום טובת הנאה ממני? לפיכך אני אומר, השיב לו הרב, כי אלמלי היו בעירנו רק ארבע או חמשה בעלי בתים כמוך, היתה פרנסתי מצויה לי ברווח, אך למרבה הצער רוב בעלי בתים הם כמוך, ולכן פרנסתי מצויה לי בדוחק.

ספר "חד וחלק" חלק ב'

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה, ברוך יואל שמעון ישראל בן פנינה, ראובן ישי בן מרצדס, אברהם בן חנה רחל שרה, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, פטריק יהודה בן גלדיס קאמונה, אברהם רפאל בן רבקה, מאיר חיים בן גבי זווירה, ראובן בן איזא, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמנונה, ישראל יצחק בן ציפורה. זיווג הגון: נעמי פנינה בת סנדרין אסתר, לאה בת רבקה, אלודי רחל מלכה בת חשמה, יוסף גבריאל בן רבקה, מרים בת רבקה. הצלחה רבה: נתן בן רבקה, לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזיל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. אמיל חיים בן עזר עזיזה, ראובן בן חנינה, אליהו בן מרים, ניסים חי הוברט בן ג'ולי, ליליאן רוזה בת אוטה נג'מה, דוד בן מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה. אפרת רחל בת אסטרירה כוכבה, אברהם בן אליעזר, מלכה אנרייט מרוזקה.

ואינם מברכים עליה: יוצר אור ובורא חושך. רואים חמה שוקעת, ואין מברכים: מעריב ערבים. כשם שהמת אינו רואה, כך הם אינם רואים ולכן הם קרויים מתים. "לא הַמְתִּים יְהִלְלוּ יְהִי". שאל המשגיח זצ"ל: ומה איתנו? האם אנו נוהגים אחרת? הולכים בבוקר לבית הכנסת, והברכה הראשונה מברכות ק"ש היא ברכת "יוצר אור ובורא חושך". "המאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים", "לעושה אורים גדולים". לאחר התפילה ישאלו את אדם, או ישאל הוא את עצמו? האם הודית להקב"ה על כך שנהיה אור בעולם? נתת לו על זה שיר ושבח? הוא לא יודע מזה דבר. כיצד אינך יודע? והרי אמרת: "יוצר אור"? הוא אמנם אמר "יוצר אור", אבל אין הוא יודע מה הוא אמר. האם הוא יצא מכלל 'מת'? אם הוא אמר "יוצר אור", אבל לא חש שהודה להש"ת על החמה בזריחתה האם זה נקרא הודיה להקב"ה? בכל דבר ודבר צריך מחשבה. צריך לדעת מה אומרים. המתפלל צריך שיכון את לבו כנגד בית קדשי הקדשים (ברכות ל.): עומדים להתפלל להקב"ה. עומדים לפני המלך, ואם רוצים לצאת מגדר 'מת', צריך לדעת מה אומרים.

הגדה של פסח "חי ראובן"

אַהֲבָתִי כִּי יִשְׁמַע ה' (קטז. א)

קרבן פסח היה נשחט בשלוש קבוצות, בכל קבוצה היו נכנסים אנשים עד שננעלים שערי העזרה. תוך כדי שחיטת הפסח היו אומרים הם את ההלל, ואם סיימו את אמירת ההלל ועדיין לא גמרו לשחוט הפסח, היו חוזרים שנית על ההלל. ועל זה אמר רבי יהודה (פסחים סד.): מימיהם של כת שלישית לא הגיעו ל"אהבתי כי ישמע ה' " מפני עמה מועטין. ואמר על כך האדמו"ר רבי מנחם מנדל מקוצק זצ"ל, במליצה: כת שלישית מעולם לא הגיעו ל"אהבתי כי ישמע ה'", כי הם היו אוהבים את ה', הם היו בכת הראשונה והשנייה ולא בני הכת השלישית. רבי ברוך רוזנבלום שליט"א עמד באחת מדרשותיו על הצורך לשמור על סדר התפילה גם ב'בין הזמנים'. וגם אז יש לקום בבוקר לתפילה בזמן. ופרש על כך בדרך צחות את הפסוק: "בוקר ויודע ה' את אשר לו", בבוקר יודעים מי שייך להקב"ה, לפי הזמן שקמים. הגדה של פסח "ומתוך האור"

אַהֲבָתִי כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹלֵי תַחֲנוּנָי (קטז. א)

החיד"א מזכיר דברי הגמרא (תענית כה): ששמואל הקטן גזר תענית גשמים בשנת בצורת וירדו להם גשמים באשמורת הבוקר, לא הוצרכו לתענית. סברו ששבחו של ציבור הוא. אמר להם: אמשול לכם משל למה הדבר דומה, לאדון שראה עבדו מגיע לבקש דבר מה, אמר להם: תנו לו ואל אשמע קולו. ואילו אנו אומרים: "אַהֲבָתִי כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹלֵי תַחֲנוּנָי", בטרם ימלא משאלתי!

חיד"א בספרו "שמחת הרגל"

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr